

deld volk, tot behoud van een school waar vrijuit van zijn verlosser mag gesproken worden, tegen een schatkist die, omdat de onderdrukten zelve steeds gedwongen worden haar weer te vullen, onuitputtelijk schijnt, — wat is die strijd, al moge ook hij vaak met veel onreins en zondigs besmet zijn geweest, anders dan gehoorzaamheid aan het gebod: Gij zult Gode meer gehoorzamen dan den menschen?

Het is niet een recht om zich te verzetten — een recht tot opstand als het ware — dat hier gegeven, maar de verplichting om niet te gehoorzamen die hier opgelegd wordt. Welk een gevaar voor de maatschappelijke orde, niet waar? waarmee dat onredelijk Woord Gods ons bedreigt! Ieder kan immers de verplichting tot gehoorzaamheid aan dat gebod als voorwendsel voor elke ongehoorzaamheid bezigen! (27) Toch blijkt dat gevaar slechts denkbeeldig. Van waar dat? Omdat een beroep op Gods wil moeilijk gedaan kan worden door hem, die gewoon is door zijne daden te toonen, dat hij dien wil veracht. Omdat zulk een beroep niet ernstig gemeend kan zijn, wanneer hij die het doet niet bereid is zich zelve te offeren, indien de overheid er geen acht op verkiest te slaan. Omdat, blijkens de ervaring, de voldoening aan het Gods bevel geen tijdelijke voordeelen aanbiedt, en verwarring van eigen belang met Gods wil in den regel dus weinig te vreezen is. Gehoorzaamheid aan God die ons eene verplichting oplegt spruit uit iets anders voort, dan verzet tegen een overheid die weigert naar de inzichten onzer rede te handelen!

Het duidelijk gebod dat wij bespreken geeft de ware, principieele beperking van de wereldlijke macht aan. Wat zou van de menschheid geworden zijn, zoo het niet bestaan had, of niemand den moed gehad had er den marteldood, de vervolging of de bespottung voor te ondergaan! In het Oosten zou de persoonlijke willekeur der Koningen, in de M. E. de ruwe ongebondenheid der vorsten, in onzen tijd de onpersoonlijke staat